

G.Jakavonis: "Nenoriu, kad Lietuva taptų Europos provincija!"

Judėjimo SU ŽALGIRIU - UŽ LIETUVĄ! manifestą "Už jūsų ir mūsų laisvę" pasirašo džiūkas Gediminas Jakavonis - buvęs Sąjūdžio Seimo narys, Lietuvos atstovas Europos Tarybos parlamentinėje asamblėjoje, o dabar - paprastas samdomas darbuotojas versle, gyvenantis, kaip pats sako, džiūkiškos etnokultūros branduolyje ir trokštantis apsaugoti jį nuo globalizacijos buldozerio.

- Kuo jus patraukė judėjimas SU ŽALGIRIU - UŽ LIETUVĄ?

- Gerą pusmetį prieš įsisteigiant šiam judėjimui "Respublikoje" ėmė rasti pozityvių straipsnių, interviu su iškiliais mokslo ir kultūros žmonėmis. To man visada trūko mūsų lietuviškoje žiniasklaidoje, įnikusioje vien į blogas naujienas. Pradėjau pirkti "Respubliką" kasdien. Ir kasdien rasdavau joje tokių minčių, kad po kiekvieną iš jų galėjau pasirašyti, tarsi jos būtų mano paties.

Perskaitęs manifestą "Už jūsų ir mūsų laisvę", pajutau, kodėl jame kartais balansuojama ant perlentimo ribos - nes į priešingą pusę buvo nueita labai toli. Būtent sukūrimo šandien mums visiems ir reikia, kad atsibustumė ir apsidairytumė, kurgi mes einame ir kur atėjome.

- Buvote Sąjūdžio, Seimo narys, bet paskui pasitraukėte iš aktyvios politikos. Kodėl?

- Sąjūdis buvo mano pirmoji pa-

žintis su politika. Pakliuvęs Vilniuje į antrąjį Sąjūdžio mitingą, suvokiau, kad šiuos narsius žmones Maskva gali paskelbti saujele nacionalistų, kiršinančių Lietuvą, ir su jais susidoroti. Kad taip neatsitiktų, juos turėjo palaikyti rajonų gyventojai, reikėjo sukurti judėjimo struktūrą. Įsitraukiau į šį darbą, tapau Sąjūdžio Seimo nariu, bet po pirmojo Seimo rinkimų grįžau prie ekonomisto darbo, o ir Sąjūdis pasikeitė... Vėliau mane į savo komandą pakvietė Artūras Paulauskas - taip vėl grįžau į aktyvią politiką.

- Kaip ekonomistas matote valdžios vykdytos ekonominės politikos klaidas?

- Didžiausia bėda, kad dėl prastos ekonominės politikos Lietuvoje "išmirė" vidutinis visuomenės sluoksniš. Saujėlė su valdžia susijusių naujų verslininkų ir buvę nomenklaturininkai staiga tapo turtuoliais, o kiti liko vargšai, buvo priversti važiuoti dirbti svetur, kad išlaikytų savo šeimas. Valdžia, nors ir matė, kokias maitas didėja emi-

gracija, toliau smaugė smulkųjį verslą, o monopolininkams nuolat uždegdavo žalią šviesą. Nueita taip toli, kad bus labai sudėtinga visa tai pakeisti. Ir kas išdrįs, nes dirbdamas Seime pats patyriau ir mačiau, kaip žmonės, kurie su esama sistema pabando kovoti, labai greitai "nugesinami", įspraudžiami į kampa, apjuodunami...

- Todėl, kad jie ne to klanu, kuris mano, kad gavo valdyti valstybę amžiams, nariai?

- Taip. Klanai įsitikinę, kad tai jų valstybė, kaip taikliai pasakytą judėjimo SU ŽALGIRIU - UŽ LIETUVĄ! manifeste. Valstybė, kuri neturi nei savo laivyno, nei nacionalinės bankininkystės, nei ilgalaikės savo vystymosi strategijos. Tai, mano galva, didžiausia bėda. Mes labai gerai žinojome, kad reikia pabėgti iš Sovietų Sąjungos. Pabėgome visa tauta. Žinojome, kad norėdami likti nepriklausomi turime tapti NATO nariais. Susivienijome ir pavyko. Turime būti Europos Sąjungoje? Atėjome - ir kokie čia žiopiukai? Tapome Vakarams pigia darbo jėga, negana to, jie dar gavo ir laisvą mūsų rinką. Tiesa, mes gavome pinigų ūkiui vystyti, bet, kaip sakau, be strategijos toli nueisite.

- Lietuva tiek daug prarado, o apkalinti nėra ką?

- Seimo narys, kažko svarbaus nepadaręs, praras žmonių pasitikėjimą. Neveiklus ministras bus atstatyintas. Juos pakeis kiti, bet iš tiesų ne jie priiminėja sprendimus. Pavedimai skiriami valdininkams, o tada ir prasideda įvairūs žaidimai. Tų valdininkų pavardžių niekas nežino, bet jie pergyvena visas ministrų kaitas, ir būtent ta nematoma gvardija "padėjo" mums šiandien atsiderinti ties akliaviete. Kita vertus,

tokiam procesui kaip visuotinė globalizacija sunku atsispirti net ir labai tvirtoms bendruomenėms.

- Kur, jūsų požiūriu, slypi mūsų, lietuvių, jėga?

- Prisiminkime, kad pasauliui esame įdomūs tuo, kuo nuo jo skiriamės. Tvirtos mūsų šeimos, tautiškas, etnokultūra, protėvių išmintis, perduodama iš kartos į kartą per dainas, tradicijas, gyvenimo būdą, yra jėga, kuri leidžia mums atsispirti neišvengiamam globalizacijos procesui. Aš didžiuojuosi, kad esu džiūkas ir lietuvis. O jūs, žemaičiai, suvalkiečiai, aukštaičiai? Ar

▶ Neparodome, kokius turtus sugebėjome išsaugoti savo sielose. Iš čia ir kyla išnykimo pavojus

prisimenate, kokias dainas vaikystėje jums dainuodavo močiutės, kokias traukdavo kaimo gegužinėse jūsų tėvai? Ar dažnai visa giminė susėda prie bendro stalo?

Mūsų bėda ta, kad nesididžiuojame, jog esame savo tautos sūnūs ir dukros, neparodome, kokius turtus sugebėjome išsaugoti savo sielose. Iš čia ir kyla išnykimo pavojus. Užgniauzdami savyje per amžius kauptą išmintį, pamažu mes prisiimam sau svetimas taisykles, kultūras, gyvenimo būdą, tai laipsniškai naikina mūsų tautines savybes. Taip pasmerkiame save tapti nevykėliais, priklausomais nuo kitų malonės. Aš nenoriu, kad Lietuva taptų Europos provincija. Manau, nenorite ir jūs!

- Nuo ko pradėtumėte kurti naują Lietuvą, kuri būtų verta mūsų visų lūkesčių?

- Tikrai ne nuo įvaizdžio, kuriam jau iššvaistyti milijonai litų, o

nuo bendros strategijos. Pirmiausia - šalies viduje. Ar tai būtų energetika, ar švietimas - būtina realiai vertinti situaciją, bendras veiksmų planas turi būti apsvaistytas mokslo lygmeniu, išdalintos užduotys ministerijoms ir pan. Kad nebūtų taip, jog ruošiam specialistus, o niekas nežino, kur mes juos dėsim. Reikia žinoti galutinį tikslą. Ir būtina saugoti tautos savastį - tai, kuo mes stiprūs ir kuo galime patraukti Europą ir pasaulį.

Kalbėdami apie Lietuvos perspektyvas, dažnai lyginame ją su Airija. Galbūt Airija pataikė laiku įsto-

ti į ES, bet airiai žinojo, ką daro ir ko siekia. Būtent Airija prieš stodama į ES įstatymais apsaugojo ir stiprino savo kultūrą, jos vertybes.

4 metus atstovavau Lietuvai Europos Tarybos parlamentinėje asamblėjoje, daugelį valstybių pamačiau "iš vidaus" ir suvokiau, kad tikroji Prancūzija - ne tviskantis Paryžius, o Elzaso kaimeliai. Kaip ir tikroji Lietuva - mano mylimos Zervynos, Žiūrai, Margionys, o ne nauji sostinės kvartalai, kurių stiklo ir betono blokai niekuo nesiskiria nuo stovinių Strabūre. Pro juos eidamas Vilniuje ar Strabūre, kai kiekviena žinysje matai "Macdonaldus" ar "Čilį" picerijas, pasigendi kažko tikro, kas daro lietuvių lietuvių, o belgų - belgų. Globalizacija suniveliuoja žmones. Kosmopolitiska aplinka keičia ir tave patį. Ir tik puoselėdami etnokultūrą, tautos tradicijas galime išlikti lietuviams skirtingų tautų ir kultūrų maišalynėje.

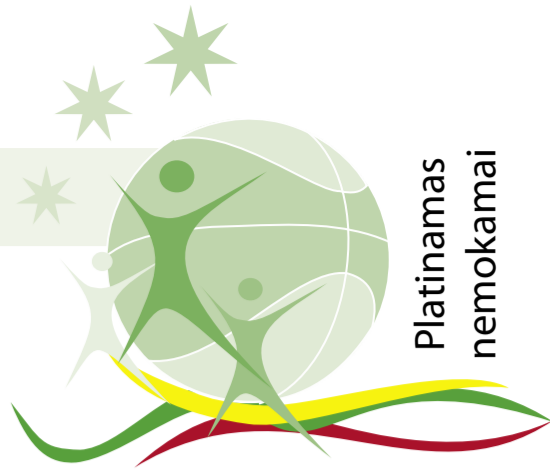

▶ Gediminas Jakavonis su Alytaus "Sakalėlio" vidurinės mokyklos etnografiniu ansambliu

ŽALGIRIS
Nr. 3

SU ŽALGIRIU - UŽ LIETUVĄ!

Specialus dienraščio "Respublika" priedas

Platinamas nemokamai

TYLA PRIEŠ AU DRĄ

MANIFESTAS

1990 metų kovo 11 dieną, atkurdami Nepriklausomybę, tikėjome, kad turėsime VALSTYBĘ! SAVO VALSTYBĘ! TAUTOS NAMUS!

Tikėjome, kad žmonių išrinkta valdžia atstovaus tautos interesams.

Nematėme, o gal tiesiog nenorėjome suprasti, kad suverenias tautos galias atidavėme skirtingų partijų vardais besivadinančiam ir vien tik sau bei pasauliniam kapitalui tarnaujančiam klanui.

MŪSŲ Valstybė pavirto JŲ valstybe.

MŪSŲ Valstybė Europos Sąjungoje - Europos tautų sąjungos narė, **JŲ** valstybė baigia išnykti unitarinės Europos katilė.

MŪSŲ Valstybė būtų sau radusi garbingą vietą tarp pasaulio šalių, **JŲ** valstybė atlieka patarnautojo vaidmenį.

MŪSŲ Valstybėje būtų neskubama balsuoti už Europos Sąjungos Konstituciją ar Lisabonos sutartį, - ji būtų atiduota visuotiniam referendumui. **JŲ** valstybėje balsuojama už bet ką, kad tik kuo skubiau įsisteiktų šeiminkams.

MŪSŲ Valstybėje kariai saugotų mūsų Tėvynę, **JŲ** valstybėje vykdomas Vašingtono užsakymas.

MŪSŲ Valstybėje viešojoje erdvėje vyrautų lietuvių kalba, **JŲ** valstybėje, labiau nei tarybiniais metais rusų, dominuoja anglų kalba.

MŪSŲ Valstybės ūkinis pamatas ir vyraujanti jėga būtų vidurinioji klasė, **JŲ** valstybėje viskas atiduodama monopolistiniams klanams.

MŪSŲ Valstybėje brangus būtų kiekvienas pilietis, **JŲ** valstybėje - piliečiai yra pigi darbo jėga, kuri galiausiai priversta emigruoti.

MŪSŲ Valstybė neįsivaizduojama be nacionalinės bankininkystės, **JŲ** valstybė neįsivaizduojama su nacionaline bankininkyste.

MŪSŲ Valstybė būtų išsaugojusi laivyną ir jūrinės valstybės statusą, **JŲ** valstybėje laivai buvo paversti metalo laužu, išsparduoti.

MŪSŲ Valstybės teismai žmonės pasitikėtų, nes jie gintų žmogaus interesus, **JŲ** valstybėje teismai gina klanų interesus.

MŪSŲ Valstybėje visuomeninė žiniasklaida (LTV ir LR) būtų atvira visoms nuomonėms, **JŲ** valstybėje ši žiniasklaida aptarnauja klanų, nukreiptų prieš Lietuvą, interesus.

MŪSŲ Valstybėje užsėtą būtų kiekvienas laukas, **JŲ** valstybės laukuose kerį krūmai ir piktžolės.

MŪSŲ Valstybė dabar Ignalinos atominės elektrinės neuždarytų, **JŲ** valstybė lengvai atsisako šio gyvybiško Lietuvos objekto, ir tas žingsnis netrukus pakels elektros kainą kelis kartus.

MŪSŲ Valstybėje krizės metu šilumos, energetikos ir degalų kainas būtų siekiama mažinti, **JŲ** valstybėje jos didinamos, nepaisant, kad pasaulinės rinkos kainos dujoms ir naftai krinta.

MŪSŲ Valstybė darbas, o ne žodžiais remtų smulkųjį verslą, **JŲ** valstybė remia žodžiais, o darbas formuoja monopolistinę ekonomiką.

MŪSŲ Valstybėje mokesčių politika nebūtų vargingiausių visuomenės sluoksnių skurdinimo priemonė, **JŲ** valstybėje mokesčių politika tarnauja oligarchinei sistemai.

Atėjo laikas susigrąžinti SAVO VALSTYBĘ.

Būti savo TAUTOS NAMŲ Šeimininkais!

BŪTI SAVO VALSTYBĖS ŠEIMININKAIS!

Ar pavyks išlikti tau, Lietuva?

Tęsinys. Pradžią "Respublikos" (2009 03 19) specialiamе priеde ZALGIRIS Nr.2

Apibūdinę šį laiką kaip antipatriotinę psichozę ir aptarę šios psichozės reiškimosi būdus, ZALGIRO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO dalyviai kalbėjosi ne tik apie tai, kam naudinga ją kelti iš šalies, tačiau ir apie tai, kas dedasi šalies viduje. Daug ginčytasi, ar reikia keisti pačią sistemą, ar įvardyti konkrečius partizaninius išpuolius prieš patriotas vykdančius asmenis ir su jais kovoti.

Štandien ZALGIRO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO vadovas filosofas Arvydas JUOZAITIS bei šio judėjimo iniciatoriai - Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras Rolandas PAULASKAS ir dienraščio "Respublika" vyriausiasis redaktorius Vitas TOMKUS tęsia diskusiją, tačiau kelia kitus klausimus. Ar gali mūsų valstybėje išgelbėti Vilties prezidentas? Kas atsitikoi su tais, kurie anuomet būdino tautą? Kokia Lietuvos perspektyva ir likimas?

R.PAULASKAS: - Kalbant apie išlikimą, be jokios abejonės, mes būsim užpilti pinigais, o tais pinigais nupirkti žmonės doros mus po vieną, būreliais ir t.t.

Bet tam tikri tautiškumo procesai, kurie graiuna iki šiol vyravusias ideologijas, Europoje ir pasaulyje jau pastebimi.

A.JUOZAITIS: - Taip, užuomazgos jau matosi. Bet kaip žinote, viena tokių užuomazgų buvo ir 1990-ųjų pabaigoje, kai gimė "butaforinis" prezidentas. As turiu galvoje Rolandą Pakšą. Tapęs prezidentu jis nepadarė vieno reikalingo žingsnio, t.y. kaip premjeras nepasirašė sutarties su "Williams" dėl "Mažeikių naftos". Pasirašė kitas žmogus, kurio pavardė gal jau net pamiršta. Sigitas Kaktys. Tuo metu "Williams" iškart gavo milijardą, nors dabar matome, kad jo neliko nė kvapo.

Ir kai Valdas Adamkus tapo prezidentu, vieni iš pirmųjų jo žodžių taip pat buvo: "Williams" turi ateiti". Deja, neliko nei "Williams", nei to žmogaus baisia pavardė Burmgarneris.

Taigi matome užuomazgas. Ne tik pinigų išplovimą iš biudžeto, net ne atidavimą, bet dovana. Už ką? Aš manau, kad visada reikia galvoti bent dvejus metus į priekį. Apie tai galvodamas aš matau, kiek bus išsiurbta jaunimo iš Lietuvos. Tiesa, galbūt šiek tiek pradės atsigausti ekonomika... Bet tada jau prasidės kitos problemos.

VTOMKUS: - Tada tie sakė, kad jei nebūtume padovanoję jiems "Mažeikių naftos"...

A.JUOZAITIS: - Ne padovanoję, o dar ir primokėję dovanodami. **VTOMKUS:** - Formuluoję aš žinau. Bet jie sakė, kad jei nebūtume to padarę, nebūtume priimti į

NATO. Tad aš klausiu: kodėl estus, latvius priėmė į NATO be jokių duoklių?

A.JUOZAITIS: - Taip, estus, kurie turi sieną su Rusija, išties be niekur nieko priėmė į NATO.

Klausimas: - Ar, Arvydai, nesinorėjo kandidatuoti į šalies prezidentus ir pakeisti šią padėtį? **Juk anuomet, Sąjūdžio laikais, buvote labai populiarus ir tituluojamas Vilties prezidentu.**

A.JUOZAITIS: - Jau pavėluota. VTomkus laiku nepakvietė...

Manau, kad Lietuvoje daugelis beprasmisškų dalykų yra užprogramuoti. Netgi tai, kad Dalia Grybauskaitė taps prezidentė, yra aišku.

VTOMKUS: - Kas taip sakė? **A.JUOZAITIS:** - Na, VTomkus to niekada nesakys iki galo.

VTOMKUS: - Ir apie VAdamkų jis taip kalbėjo.

A.JUOZAITIS: - Kodėl? Ne. Prieš VAdamkų metėm paskutines jėgas. Tiksliau, ne prieš jį, o prieš

konservatorius, kuriems praėjus Lietuvoje net žolė nebeaugdavo. Tad reikėjo viską sustatyti į savo vietas.

Vis dėlto mes pralošėme 15 456 balsais. Juokingai mažai. Bet čia - kita kalba.

O Lietuvoje dabar visi dalykai yra užprogramuoti, nes visur sukasi dideli pinigai. Kita vertus, aš nemanau, kad tai blogai - tegul viskas taip ir vyksta šiuo metu.

VTOMKUS: - Mes jau apie tai kalbėjome, o viename iš savo straipsnių jau rašiau, kad pas mus populiarūs tie, kurie nieko nedaro. VAdamkus, kuris antrą kadenciją nieko nedaro. D.Grybauskaitė, kurios nėra Lietuvoje, ir ji nieko dėl mūsų šalies nedaro.

Ar žinote, kokia šiuo metu yra populiariausia institucija? Gaisrininkai. Nes iš principo jie nieko nedaro... Tik miega, kol nėra gaisro.

Aš domėjaisi, kaip atrodė panelė D.Grybauskaitė, kai ji dirbo ne

euromisare, bet finansų ministrė. Taigi tuomet vyko labai daug negražių privatizacijos procesų ir ji buvo visai nepopuliari politikė.

A.JUOZAITIS: - Ji net nebuvo laikoma politike, o ir šiaip negalėjo nieko daryti ir jokios politikos vykdyti be premjero žinios.

VTOMKUS: - Bet ji buvo ministrė. Finansų ministrė. Ir bejėgė?!

A.JUOZAITIS: - Na, gal nebuvo visai bejėgė. Nors premjerui tenka atsakomybė už visą Ministrų kabinetą. Turbūt taip...

VTOMKUS: - Ne "turbūt", o - taip. Ji yra sistemos žmogus. Viską galima lengvai patikrinti - pažiūrėti, ką konkretus žmogus konkrečiai darė prieš dešimt, dvidešimt, trisdešimt metų. Bet pasižiūrėjus paaiškės, kad absoliuti dauguma sistemose žmonių ir tada, ir dabar yra prie valdžios. Ir tada, ir dabar vogė ir pardavinėjo tautos interesus.

Štai todėl aš ir sakiau, kad

Lietuvoje ką nors pakeisti gali tik žmogus ne iš sistemos. Beje, jei kas paklaustų, koks esu aš pats, atvirai sakant, nežinočiau, ką atsakyti... Jei iki šiol dar gyvuuju, vadinasi sistema manimi naudojasi. Kada ir kaip pats ne visada žinau.

Tas, kuriam niekas negali įsakyti. Tas, kuris būtų toks stiprus, kad justų ne valdžios, o tautos alsavimą už pečių. Tad kai mes kalbame apie Vilties prezidentą, reiškia, kad tauta suveda visas viltis į tave ir tada tu esi nenugalimas, tu esi - jėga.

R.PAULASKAS: - Ir į VAdamkų žmonės viltis dėjo, ir į D.Grybauskaitę deda.

A.JUOZAITIS: - Aš manau, kad ta viltis dabar kyla iš nevilties. Tai yra kontraproduktyvus, apversstas veiksmas. Baimė sutelkia žmones ir kalbant apie D.Grybauskaitę viskas būtų racionalu, bet nėra aišku, kuo visa tai baigsis.

Aš nesutinku su Vitu dėl tautos ir sistemos. Jausti petimi tautą tai visai nereiškia jausti pačią sistemą. Tauta vis tiek turi atsakingai išrinkti, išstumti žmones, vertus tos atsakomybės... Ir mes žinome, kaip kuri sistema veikia.

VTOMKUS: - Arvydai, praėjo dvidešimt metų... Šitaip kalbėjo Mitkinas, Dybenka ir Brazauskas...

A.JUOZAITIS: - Jie buvo pralošiantys sistema...

VTOMKUS: - Bet už mūsų stovėjo tauta, ji alsavo mums į nugarą ir, atsimenate, kas mums buvo pasakyta? Kas ta tauta, tie mitingai - jauskite sistemą! Būtume nieko nelaimėję, būtume dabar buvę Maskvos vasalai, jei nebūtume pasitikėję tauta...

Klausimas: - Grįžtant į Sąjūdžio laikus, gerbiamas Vitai, kalbama, kad jūs jį pavogėte. Tiksliau, kad nusisavinote Sąjūdžio laikraštį. Kaip ten buvo iš tikrųjų?

A.JUOZAITIS: - Aš galiu atsakyti, nes kartu su juo turėjau šitą šventą darbą padaryti. Sąjūdžio taryba įgaliojo Vitą būti Sąjūdžio laikraščio redaktoriumi ir juo tapdamas Vitas padarė didžiulę paslaugą tiek Sąjūdžiui, tiek demokratijai. Kitaip sakant, tada nuo Sąjūdžio atsiskyrė partijos, atsiskyrė leidiniai...

VTOMKUS: - Palauk, aš galiu ir pats už save atsakyti. Manęs ginti nereikia.

Pirmiausia atsikirsiu tiems, kurie mane kaltina pasisavinus Sąjūdžio laikraštį. Kontrargumentuojau: tenka atsakomybė už visą Ministrų kabinetą. Turbūt taip...

VTOMKUS: - Ne "turbūt", o - taip. Ji yra sistemos žmogus. Viską galima lengvai patikrinti - pažiūrėti, ką konkretus žmogus konkrečiai darė prieš dešimt, dvidešimt, trisdešimt metų. Bet pasižiūrėjus paaiškės, kad absoliuti dauguma sistemose žmonių ir tada, ir dabar yra prie valdžios. Ir tada, ir dabar vogė ir pardavinėjo tautos interesus.

Štai todėl aš ir sakiau, kad

džio dienraštį, kuris kovotų su komunistiniais laikraščiais. Tai buvo daroma mano iniciatyva - aš paskambinau tuo metu irgi labai populiariam žurnalistui Vitui Linguiui ir paprasčiau jo padėti man sukurti tokį laikraštį. Jis sutiko, atsivedė savo komandą ir mes pradėjome dirbti. Kadangi reikėjo tam pinigų, Sąjūdžio klerkai mums jų pasiūlė. Sakydamas "Sąjūdžio klerkai" turiu galvoje aparatą - VČepaitį, M. Laurinkų, A.Kubilių ir kitus, kurie buvo mūsų samdomi žmonės. Jie norėjo, kad aš būčiau išlaikytinis ir paimčiau pinigų kaip dotaciją, tačiau aš atsakiau ir iš to paties Sąjūdžio 75 tūkstančius rublių paimčiau kaip skolą. Tuo metu aš buvau žinomas žurnalistas, žmonės patikėjo manim ir Sąjūdžiui, kuriam atstovavau, tad man gana greitai pavyko surinkti net 40 tūkstančių prenumeratorių. Po dviejų mėnesių vietoj 75 tūkstančių rublių Sąjūdžiui gražinau 100 tūkstančių rublių. Ir dar skyriau pinigų Sąjūdžio renkamiems deputatams į Aukščiausiąją Tarybą.

A.JUOZAITIS: - Tai buvo labai naudinga Sąjūdžio vagestė. **VTOMKUS:** - Tai nebuvo vagestė, bet jeigu nori, galime pakalbėti ir apie anuomet vykusias vagestes.

Sąjūdžiui ir "Respublikai" tada buvo padovanoti kompiuteriai, kuriuos surinko Amerikoje gyvenantys lietuviai. Kai mes pradėjome atvirai kaptis su Sąjūdžio klerkais, jie nutarė mus sužlugdyti arba paversti jiems tarnauti. Mums buvo pasiūstas raštas, kad turime grąžinti kompiuterius Sąjūdžio aparatui. Taigi aš surinkau tuos dovanotus kompiuterius ir paprasčiau juos apsiukeisti su tais, kuriuos turėjo Sąjūdis. Tik štai negalėjome to padaryti, nes paaiškėjo, kad Sąjūdžio kompiuteriai buvo... išvogti.

Turiu redakcijoje rašto originalą, kuriame aiškiai parašyta, kad Sąjūdis, tiksliau - Sąjūdžio klerkai, negali su "Respublika" apsiukeisti kompiuteriais, nes jie yra kažkur dingę. Šios istorijos tada aš niekur neskelbiau, nes norėjau, kad Sąjūdis laimėtų rinkimus prieš komunistus. O ir Vytautas Landsbergis manęs asmeniškai prašė, kad jei turiu širdį, susimilčiau ir šito neskelbčiau.

Neseniai buvo iškilmingas Kovo 11-osios posėdis Seime, kuriame kalbėjo V.Landsbergis. Galėčiau jį pacituoti: "Buvo jaučiančių skriaudą, kad juos, taip gerai išmanančius viskam vadovauti, ėmė ir nustūmė nuo valdžios. Buvęs žymus sąjūdininkas jau smerkia Sąjūdį, kuris atneik užgrobė valdžią, nušalinęs liaudies atstovus, ir nė minties, kad

valdžios pasikeitimas įvyko demokratiniu, tikrų rinkimų keliu, kaip ir turi būti. Kas nori, gali susirasti net "Respubliką", kuri vos po savaitės ar panašiai pristatė Kovo 11-osios įvykius Parlamente išraiškinga kariatūra - lietuviška lambada. Toks būtų visapusiškesnis vaizdas".

Noriu pasakyti, kad "Respublika" visais laikais stengėsi būti opozicijoje valdžiai - šito linkiu visiems normaliems žurnalistams. O kada mano Sąjūdis, mano bendražygiai laimėjo rinkimus, paėmė valdžią ir nutarė tapti šventa karve, aš negalėjau tylėti. Kai mano bičiulis Zigmantas Vaisvila aiškino esąs atsakingas už viską, išskyrus ekonomiką, arba - kad geriau valdžioje durnas, bet savas, "Respublika" negalėjo tylėti.

Išties apie tą "lambadą" mes parašėm praėjus kai mėnesiu po visų iškilnių, kai pamačiau, kad vieną nomenklatūrą pakeitę mano bendražygiai yra dar baisesni už tą pačią nomenklatūrą.

Ir tais šlykščiais sovietiniais laikais valdžią į kritiką spaudoje dar reaguo davo, nes jiems buvo gėda, o dabar iš viso niekas nereaguoja, visai išsigimėme. Mes žadėjome sau, kad tarmausime tautai ir nebūsime tautos ponai, nebūsime naujoji nomenklatūra. Bet atsiprašau, - šitie tarybiniai Maskvos tarnai yra ubagėliai palyginti su tuo, ką išdarinėja ši valdžia, kurią patirinė valdžia. Ir deja, daugumą politikų sudaro tie mūsų buvę sąjūdiečiai. Tik ne tie iškilūs Sąjūdžio žmonės, o Sąjūdžio klerkai. Jie, pavogę iš manęs Sąjūdžio pavadinimą, daro valdžioje tai, ko sau negalėdavo leisti nė viena valdžia, deleguota iš Maskvos.

Taigi nomenklatūra klesti, į kritiką niekas nereaguoja ir išdarinėja ką nori. Visa tai mes rašom laikraščiuose. Beje, "Respublikai" aš neseniai uždėjau parašą "prolietuviškas Sąjūdžio laikraštis". Juk yra "prorusiškias", "proamerikietiškas", tad kodėl negali būti "prolietuviškas"?

R.PAULASKAS: - Ir ilgai laikys? **VTOMKUS:** - Tol, kol ramia sąžine negalėsiu parašyti "lietuviškas". Juk jei dabar taip parašyti, iškvepės nacionalizmu. Tad kol kas ir rašau "prolietuviškas".

Bet šiaip, pasakykite man, kodėl visai valdžios mėginimai turėti savo spaudą baigėsi nekaip? (V.Landsbergis mane pirmas užkabino, tad dabar papasakosiu, kodėl ir kaip viskas buvo.)

Net ir per Kruvinojos sausio įvykius, kai išties galėjome būti vieninga jėga. Tada nebuvo mobiliųjų - visus žurnalistus, išmestus iš Spaudos rūmų, sukviėtam per radiją, pasiūlėme leisti laisvą lai-

kraštį ir parodyti, kad mes solidarizuojamės ir esame jėga. Visi sutiko, išskyrus "Lietuvos aidą" ir jo redaktorių Saulių Stomą. Mums buvo pasakyta, kad esame kažkokie neaiškūs, nes neklausom V.Landsbergio, tad jie sąj kruviną akimirką atsisako daryti bendrą laikraštį.

Mes visi bendrai išleidome tą laikraštį. Vėluodami ir rizikuodami, bet išleidome.

Staiga pusę keturių ryto televizijos ekrane pasirodo apsimiegojęs V.Landsbergis ir sako: "Lietuva - gyva! "Lietuvos aidas" išėjo!" Jie pusę valandos anksčiau išleido savo laikraštį ir ėmė jį pardavinėti Parlamente gynėjams, darė savo biznį. Su V.Landsbergio vardu. Tada, kai visa Lietuva buvo pavojuje. Jiems beprekiaujant, buvo atvežta pusės milijono tiražu "Respublikos" išleista "Laisva Lietuva". Dailijama už dyką. Susigėdė tada S.Stoma ir V.Landsbergis dėl savo biznio su "Lietuvos aidu"...

Vėliau buvo Kruvinasis sekdienis, žuvo daug Lietuvos patriotų. Kai išliko ekstremali situacija ir toliau reikėjo leisti "Laisvą Lietuvą", nebeliko nei "Lietuvos aidu", nei tai norinčių daryti kolegų... Susirinko tik "respublikonai", "Liberatūros ir meno" redaktorius Vytautas Rubavičius, Rytas Staselis iš "Mažosios Lietuvos" ir Paulius Lideikis iš "Lietuvos ryto". Ir tada, toje ekstremalioje situacijoje apie tankus ir Makutinovičiaus OMON rašė tikrai "Respublika". Kitos spaudos nebuvo.

Ta proga nereikia pamiršti ir valdžios.

Anuomet buvo toks spaudos ministras Damijonaitis, gavęs visas privilegijas ir kabinetą Vyriausybėje. Kai okupantai užpuolė Lietuvą, ministro aš niekur nemačiau. Bet jis išlindo po trijų savaitių, pamatęs, kad lietuviai nugalės. Tada surinko visus balius mano kolegas ir ėmė dalintis popierių spaudai... Tiesa, kitiems, ne "Respublikai".

Užtat aš nebijau dabartinių ultrapatriotų valdžioje, kurie dabar sako visokias patriotines kalbas. Nes visada, kad taip neatsitiktų. Todėl sakau valdžiai - nelaukimi, kol žmonės išeis su sakėmis, o žmonėms - neskubėkime valdžios versti. Geriau prispauskime, kad valdžia tarnautų Lietuvos interesams.

Klausimas: - Šiomet minėjome mūsų buvimo Europos Sąjungoje sukaktį. Ar jūs, Arvydai, tai vadinate švente ar ne-

priklausomybės laidotuvių metinėmis? Kiek iš tikrųjų rastųjų pasekėjų, kuriems būtų artima išstojimo iš Europos Sąjungos idėja?

A.JUOZAITIS: - Manau, kad dabar apie 30 proc. lietuvių norėtų išstoti iš Europos Sąjungos, ir tai nėra lemiamas skaičius. Tiesa, kai stojome į Europos Sąjungą, skeptikų buvo vos 10 proc.

Matote, reikia įsivaizduoti ir taktinius reikalus. Dabartinėje situacijoje buvimas Europos Sąjungoje - apsauga. Nežinia, kaip bus vėliau, bet šiuo metu ta apsauga yra.

Kalbėdamas apie Latvijos nepriklausomybę, kandidatas į premjerus, kuriam vedama teismo byla, toks garsus meras Lembergas pasakė tokius žodžius: įstojus į Europos Sąjungą, Latvijos nepriklausomybė baigėsi ir tai yra bausiausiai nei 1940-ųjų birželio 17-ąją, kai į šalį priedėjo sovietiniai tankai. Dabar Latvija tarsi kitokio pobūdžio - armija sava, prezidentas savas, bet žmonės nebeįsiskabina į savo valstybę. Netgi tie, kurie dar priešgyniavo, dabar griebiasi pilietybę ir bėga iš šalies.

Tokie procesai pas mus irgi vyksta. Bet vien dėl to, kad lietuviai bėga tik į Europą, nesukels noro priešintis Europos Sąjungai. Tą reikia turėti galvoje. Juk jie, pabėgę iš Lietuvos, siunčia pinigų šovams. Viskas susieta su išgyvenimo, pragyvenimo taktika.

Bet vis tiek strategiją aš matau tą pačią: lietuviai - išmirštanti tauta. Galima sakyti, o kur optimizmas? Užtautėjimas, o kur optimizmas? Užtautėjimas, o kur optimizmas? Užtautėjimas, o kur optimizmas? Užtautėjimas, o kur optimizmas?

Ta proga nereikia pamiršti ir valdžios.

Anuomet buvo toks spaudos ministras Damijonaitis, gavęs visas privilegijas ir kabinetą Vyriausybėje. Kai okupantai užpuolė Lietuvą, ministro aš niekur nemačiau. Bet jis išlindo po trijų savaitių, pamatęs, kad lietuviai nugalės. Tada surinko visus balius mano kolegas ir ėmė dalintis popierių spaudai... Tiesa, kitiems, ne "Respublikai".

Užtat aš nebijau dabartinių ultrapatriotų valdžioje, kurie dabar sako visokias patriotines kalbas. Nes visada, kad taip neatsitiktų. Todėl sakau valdžiai - nelaukimi, kol žmonės išeis su sakėmis, o žmonėms - neskubėkime valdžios versti. Geriau prispauskime, kad valdžia tarnautų Lietuvos interesams.

Klausimas: - Šiomet minėjome mūsų buvimo Europos Sąjungoje sukaktį. Ar jūs, Arvydai, tai vadinate švente ar ne-

priklausomybės laidotuvių metinėmis? Kiek iš tikrųjų rastųjų pasekėjų, kuriems būtų artima išstojimo iš Europos Sąjungos idėja?

A.JUOZAITIS: - Manau, kad dabar apie 30 proc. lietuvių norėtų išstoti iš Europos Sąjungos, ir tai nėra lemiamas skaičius. Tiesa, kai stojome į Europos Sąjungą, skeptikų buvo vos 10 proc.

Matote, reikia įsivaizduoti ir taktinius reikalus. Dabartinėje situacijoje buvimas Europos Sąjungoje - apsauga. Nežinia, kaip bus vėliau, bet šiuo metu ta apsauga yra.

Kalbėdamas apie Latvijos nepriklausomybę, kandidatas į premjerus, kuriam vedama teismo byla, toks garsus meras Lembergas pasakė tokius žodžius: įstojus į Europos Sąjungą, Latvijos nepriklausomybė baigėsi ir tai yra bausiausiai nei 1940-ųjų birželio 17-ąją, kai į šalį priedėjo sovietiniai tankai. Dabar Latvija tarsi kitokio pobūdžio - armija sava, prezidentas savas, bet žmonės nebeįsiskabina į savo valstybę. Netgi tie, kurie dar priešgyniavo, dabar griebiasi pilietybę ir bėga iš šalies.

Tokie procesai pas mus irgi vyksta. Bet vien dėl to, kad lietuviai bėga tik į Europą, nesukels noro priešintis Europos Sąjungai. Tą reikia turėti galvoje. Juk jie, pabėgę iš Lietuvos, siunčia pinigų šovams. Viskas susieta su išgyvenimo, pragyvenimo taktika.

Bet vis tiek strategiją aš matau tą pačią: lietuviai - išmirštanti tauta. Galima sakyti, o kur optimizmas? Užtautėjimas, o kur optimizmas? Užtautėjimas, o kur optimizmas? Užtautėjimas, o kur optimizmas?

Ta proga nereikia pamiršti ir valdžios.

Juk kai rodai anuomet buvusius mitingus, vėliavas vaikams - jie žiūri stiklinėmis akimis. O mes galvojame, kad joks priešas mūsų nebeišgelbės, nes niekas vaikų nepagimdys, niekas jų tiesiog nebegimdo... Juk priešai formuoja tautas.

Dabar mes vieną - Rusijos - priešą įsikalėm ir manėme, kad jis mums padės. Bet jis mums nepadeda. O Europos priešas mus dar ir maitina...

Mirties baimė yra natūralus dalykas, tik norisi, kad dvasia būtų amžina, norisi kažkam perduoti tą tradiciją.

VTOMKUS: - Bet ko tu laidojies taip neišvengiamai?

A.JUOZAITIS: - Bet tai - neišvengiama. Praktiškai Lietuvos nebebus po 30 metų ir tada apie tai, apie ką mes čia kalbame, bus kalbama net kita kalba...

Pažiūrėkite - Lietuvos rašytojų sąjungos nariais gali tapti ir ne lietuviai rašytojai. Kas čia per daiktas? Lietuvos rašytojų sąjunga, kurioje nebus nė vieno lietuvių kalba rašančio rašytojo?

Latviai bent jau dėl savo deputatų įsivedė apsaugą, o mes dar naujačiam to, nes tiesiog nėra ryškios kalbinės įtampos. Nors šalyse aplinkui mes jau yra, išskyrus Lenkiją.

R.PAULASKAS: - Pas mus per 80 proc. lietuvių, o Arvydas jau mus ramina. Galima visko tikėtis, bet tautinis santykis išlieka toks pat ir net šiek tiek gerėja...

A.JUOZAITIS: - Bet be valdžios išsikšimo...

R.PAULASKAS: - Palauk palauk. Sakykim, Vokietijoje vokiečiai sudaro 92 proc. gyventojų ir jie, mano supratimu, nė nesuruošia mirti. Skandinavijoje šie procesai taip pat nėra tokie beviltiški.

Aš tik sakau, kad tokie procesai, kuriuose dedamas akcentas ant žodžio "mes", jau vyksta visose Europoje ir, be abejo, priklausys nuo to, kas nugalės.

Bet aš tikiu, kad ta ekonominė krizė savotiškai mums pasitarnaus. Baigsis visus iluzijos, kad kažkas už vieną litą gali duoti tris atgal.

Tokios iluzijos tiesiog išgaruos ir paiskės, kad niekas neduoda. Vokietijos kanclerė Merkel jau dabar ne vieną kartą pareiškė, kad niekas negelbės Rytų Europos. Toliau prasidės protekcionistiniai procesai.

Tiesa, ne prasidės, o jie jau prasidėjo. Tai neišvengiamai privers mus sėsti, atleiskit, ant savo subinėris ir žiūrėti, ką mes patys galim. Jokie bankai nieko nebeskolins ir tada nori nenori teks patikintis sušimti, o tas pats "aš", kuris dvidešimt metų čia kerjo, nebeturės ką pasakyti. "Aš" išnyks pats savaime - mano viltis tokia.

A.JUOZAITIS: - Žinoma, aš nesu abejingas tautiečių kančioms. Aš irgi jaudinuosis. Kur tas tradicijų siūlas? Jis nutrūkęs...

Už mūsų stovėjo tauta, ji alsavo mums į nugarą ir, atsimenate, kas mums buvo pasakyta? Kas ta tauta, tie mitingai - jauskite sistemą! Būtume nieko nelaimėję, būtume dabar buvę Maskvos vasalai, jei nebūtume pasitikėję tauta...

Vitas TOMKUS
Dienraščio "Respublika" vyriausiasis redaktorius